Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies,
Online ISSN 2278-8808, SJIF 2016 = 6.17, www.srjis.com
UGC Approved Sr. No.49366, NOV-DEC 2017, VOL- 4/37

ग्रामीण भागातील मुलींना माध्यमिक शिक्षणासाठी येणाऱ्या अडचणींचा एक चिकित्सक अभ्यास

सुनिता वाय. पाटील, Ph. D.

शिक्षणशास्त्र संकुल स्वामी रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

Scholarly Research Journal's is licensed Based on a work at www.srjis.com

प्रस्तावणा :

ग्रामीण भागाचा विचार केला तर साक्षरतेची असमानता खुप मोठया प्रमाणात दिसुन येते स्त्री साक्षरतेकडे ग्रामीण भागात अजूनही मूलींना कुटूबांतून शिक्षणासाठी पुरेसे साधने उपलब्ध करुन दिले जात नाहीत. त्यांना प्रोत्साहन दिले जातनाही. एवढेच नाही तर ग्रामीण भागातील मुलींचे शिक्षण हे आजही दहावी, बारावीच्या पुढे सरकलेले दिसत नाही. माध्यमिक शिक्षणाचा विचार केला तर ग्रामीण भागात खुप अभाव असलेला दिसुन येत आहे. आणि म्हणूनच ग्रामीण भागातील मुल माध्यमिक शिक्षण का घेवू शकत नाहीत याचा अभ्यास करणे जरुरीचे आहे. २०११ च्या जनगणनेनुसार स्त्रियांची संख्या पुरुषांच्या तुलनेत ९२८ : १००० आहे. त्यांच्यातील साक्षरतेचे प्रमाण या सामाजिक, राजकीय, सांस्कृतिक क्षेत्रातील योगदान या सर्व गोष्टी स्त्रीयांच्या सामाजिक दर्जावर प्रकाश टाकतात. त्यातून हेच सिद्ध होत की, स्त्रीचे स्थान अजुनही समाजात दुय्यमच आहे. ही असमानता फक्त स्त्रियांच्याच नव्हे तर एक सुदृढ समाजाच्या संपूर्ण विकासासाठी सुद्धा घातक आहे.

संशोधनामध्ये संशोधकाने संख्यात्मक तसेच गुणात्मक माहिती मिळविली आहे. ही माहिती संशोधनातील विविध चलाशी संबंधित आहे ती आकडयाच्या रुपात असते. या माहितीवरुन संख्या शास्त्रीय प्रक्रिया करता येते. गुणात्मक माहितीचे पृथक्करण करुन संशोधन साधनातून मिळालेल्या गुणात्मक माहितीचे वर्गीकरण करु-न अर्थनिर्वचन केले आहे.

संशोधनाची उद्दिष्टे :

१. ग्रामीण भागातील मुलींच्या पालकांचा माध्यमिक शिक्षणाबद्दलचा दृष्टीकोन अभ्यासणे.

२. ग्रामीण भागातील मुलींना माध्यमिक शिक्षणासाठी येणाऱ्या अडचणीचा शोध घेणे.

३. मुलीं-ना माध्यमिक शिक्षणासाठी येणाऱ्या अडचणी निवारणार्थ उपाययोजना सुचविणे

संशोधन समस्येची गृहितके :

१. ग्रामीण भागातील मुलींचे पालक मुलीला माध्यमिक शिक्षण देण्यासंबधी उदासिन आहेत.

२. मूलींना माध्यमिक शिक्षण घेण्यासाठी पालकाची आर्थिक अडचण आहे.

३. ग्रामीण भागात स्त्रियावर रुढीचा परंपराचा पगडा आहे. त्यामुळे मुलींच्या शिक्षणाचे महत्त्व कमी वाटते.

संशोधन कार्यपद्धती :-

प्रस्तुत संशोधनात नमूना निवडताना संशोधकानी आर्थिक परिस्थिती, सांस्कृतीक परिस्थितीचा विचार न करता सर्वघटकांना प्रतिनिधित्व मिळावे हा विचार केला आहे. यासाठी संशोधकानी मार्गदर्शकाशी चर्चा करुन प्रासंगिक नमूना निवड पद्धती ही न्यादर्शाची उपपद्धती न्यादर्श निवडण्यासाठी वापरली आहे. तसेच सहेतूक न्यादर्श पद्धतीचा देखील न्यादर्श निवड करण्यासाठी वापरला आहे. तथ्य संकलन करून संशोधनाची कार्यपध्दती मांडली आहे.

तक्ता क्र. ०१

अ.क्र.	पर्याय	शेकडा प्रमाण
१	वाहनाची सोय नाही	३०%
२	आर्थिक अडचण	३६%
३	सुरक्षिततेचा प्रश्न	१४%
४	सामाजिक बंधने	२०%

तक्ता क्र. ०२

अ.क्र.	पर्याय	शेकडा प्रमाण
१	मुलीची असुरक्षितता	१४%
२	वस्तीगृहाचा अभाव	२४%
३	सामाजिक बंधने	१२%
४	या पे□ा वे□ळे	०६%

तक्ता क्र. ०३

अ.क्र.	पर्याय	शेकडा प्रमाण
१	होय	२४%
२	नाही	७६%

तक्ता क्र. ०४

अ.क्र.	पर्याय	शेकडा प्रमाण
१	माध्यमिक शिक्षण	२६%
२	लग्न	३८%
३	दोन्ही	३६%

तक्ता क्र. ०५

अ.क्र.	पर्याय	शेकडा प्रमाण
१	० ते १ कि. मी.	१४%
२	१ ते ५ कि. मी.	३०%
३	५ ते १० कि. मी.	४०%
४	१० कि. मी. पेक्षा जास्त	१६%

तक्ता क्र. ०६

अ.क्र.	पर्याय	शेकडा प्रमाण
१	वाहनाची सोय नाही	३०%
२	आर्थिक अडचण	३६%
३	सुरक्षिततेचा प्रश्न	१४%
४	सामाजिक बंधने	२०%

Copyright © 2017, Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies

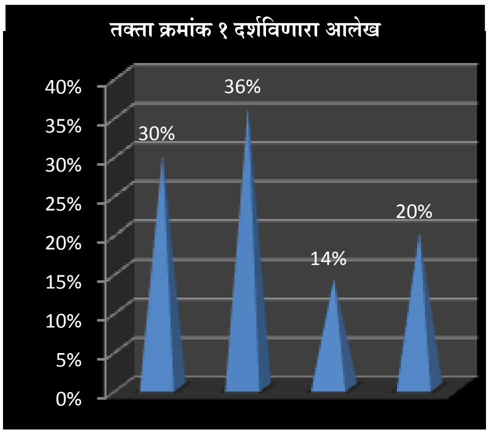

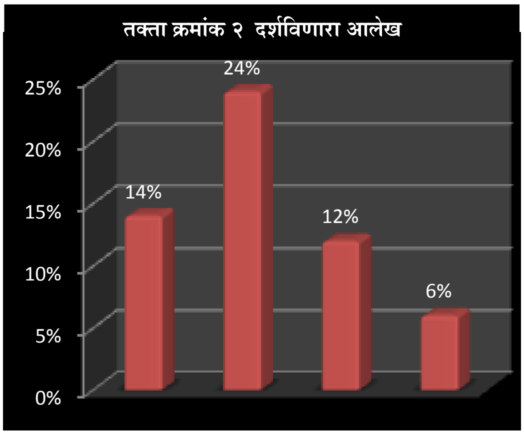

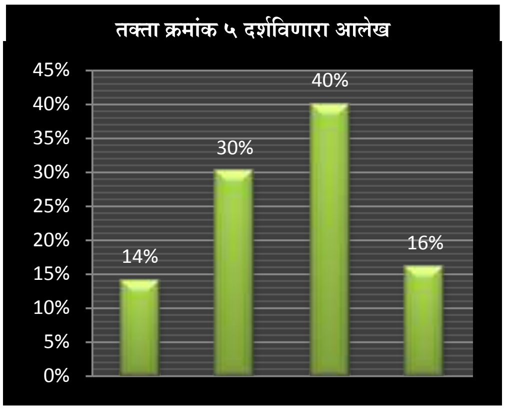

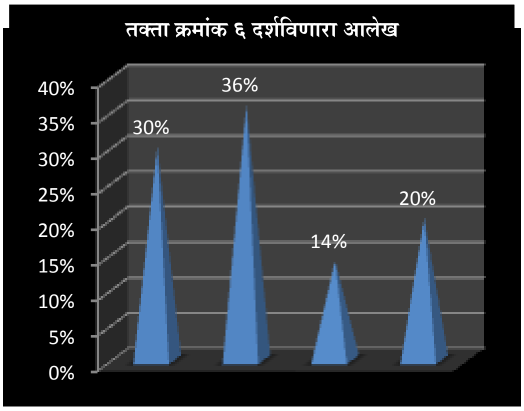

प्रस्तुत संशोधनात नमूना निवडताना संशोध□ानी आर्थिक परिस्थिती, सांस्कृतीक परिस्थितीचा विचार न करता सर्वघटकांना प्रतिनिधित्व मिळावे हा विचार केला आहे.

निष□र्ष

१. पाल□ांच्या मते मुलीला माध्यमिक शिक्षणाची आवश्यकता आहे.

२. मुलींना माध्यमिक शिक्षणात घेत असताना अभ्यासाइतर उपक्रमात भाग घेण्यासाठी मुलीचे पालक हे बाहेर गावी पाठवत नाहीत.

३. जास्तीत जास्त पालकंाचे मत मुलीच्या बाबतीत मुलीचे लग्न सर्वात महत्त्वाचे वाटते.

४. जास्तीत जास्त पालकांना मुलीच्या स्वतंत्र्य शाळा असाव्यात असा प्रतिसाद दिलेला आहे.

५. बहुतांश पालक वस्तीगृहाचा अभाव,मुलीची असुरक्षितता व सामाजिक बंधनामुळे मुलीला परगावी माध्यमिक शिक्षणासाठी पाठवत नाहीत.

६. मुलीना माध्यमिक शिक्षण देताना पालकांना आर्थिक अडचण येते.

७. बहुतांश पालक आपल्या मुलीनी शिक्षण द्यावे म्हणून प्रयत्न करतात.

८. पालक मुलींना माध्यमिक शिक्षण देउनही नोकरी लागत नाही. म्हणून माध्यमिक शिक्षणाकडे दुर्लक्ष □रतात.

९. बहुतांश पालक वस्तीगृहाचा अभाव,मुलीची असुरक्षितता व सामाजिक बंधनामुळे मुलीला परगावी माध्यमिक शिक्षणासाठी पाठवत नाहीत.

१०. परंपरागत दृष्टीकोन, मुलीची असुरक्षीतता, मुलीला अति स्वातंत्र्य असु नये या कारणामुळे अभ्यासेत्तर उपक्रमात भाग घेण्यासाठी पालक मुलीला बाहेरगावी पाठवत नाही.

११. २१ व्या शतकात देखील ग्रामीण भागात मुलीला केवळ माध्यमिक व माध्यमिक माध्यमिक एवढयाच प्रमाणात शिक्षण दिल जाते.

शिफारशी

१. □ामीण भागात माध्यमिक शिक्षण देणा-या महाविद्यालयाची निर्मिती करावी.

२. □ामीण भागातील मुलींना माध्यमिक शिक्षण मोफत द्यावे.

३. □ामीण भागातील मुलीनां माध्यमिक शिक्षण घेता यावे. म्हणून मोफत वस्तीगृहाच्या सुविधा उपलब्ध □राव्यात.

४. सुरक्षित वाहतुकीच्या सुविधा उपलब्ध कराव्यात.

५. मुला प्रमाणे मुलीच्या शिक्षणावर पालक खर्च करत नाहीत.

६. □ामीण भागातील मुलीच्या समस्या संदर्भात महाविद्यालयाने मार्गदर्शन शिबीराचे आयोजन करावे.

७. □ामी□ भा□ात स्त्रिया अधिक स्वालंबी बनाव्यात यासाठी व्यावसायीक शिक्षण संस्था उभाराव्यात.

८. समाजाचा वैचारिक दृष्टीकोन बदलण्यासाठी विविध क्षेत्रातील नामवंत व यशस्वी स्त्रियांचे व्याख्याने आयोजित करावेत.

९. मुलीसाठी स्वतंत्र महाविद्यालयाची स्थापना करावी.

संदर्भ □ंथ :

नागपूरे व.रा., (संपा.), "राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६", शैक्षणिक आव्हानाकडुन कृतीकार्यक्रमाकडे, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोध□ व प्रशि□□ परिषद, पु□ (१९८७).

पाटील डॉ. प्रिती, शेवतेकर डॉ. शारदा, (जाने.२००४), "भारतीय शिक्षण प्रणालीचा विकास", फडके प्रकाश□, □ल्हापूर.

घोरमोडे डॉ. के.यु., घोरमोडे डॉ. कला कृष्णा, (२००६), "भारतीय शिक्षण प्रणालीचा विकास आणि शालेय व्यवहाराचे अधिष्ठाण", विद्या प्□ाश□, □□पूर.

पवार ना.ग., (जुलै २००५), "भारतीय शिक्षण पध्दतीचा विकास", नुतन प्रकाशन, पुणे.

□रंदीकर सुरेश, (आक्टो. २००६), "मुल्य शिक्षण", फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.

Buch M.B. (१९७४), "A Survey of Research in Education", M.B. Buch Head center of Advance Study in Education, M.S. University.

रंदिकर सुरेश, मंगरूळकर मिना, "मराठी आशययुक्त अध्यापन पध्दती" फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.